

**BURUN JAROHATLARI OQIBATLARINI BARTARAF ETISHDA
FUNKSIONAL VA ESTETIK ASPEKTLARNI BIRLASHTIRISH**

Ilyosov Qudrat Qobiljon o'g'li
Ilmiy rahbar: Mirxayidov Miraziz

Annotatsiya: *Ushbu maqola burun jarohatlari oqibatlarini davolashda funksional va estetik jihatlarini bir vaqtda hisobga olish zarurliyatini ko'rib chiqadi. Zamonaviy rinoplastika va rekonstruktiv jarrohlik amaliyotida nafas olish funksiyasini tiklash bilan birga estetik natijalarni ta'minlash murakkab vazifa hisoblanadi.*

Kalit so'zlar: *burun jarohatlari, rinoplastika, rekonstruktiv jarrohlik, funksional tiklash, estetik natijalar, nafas olish funksiyasi.*

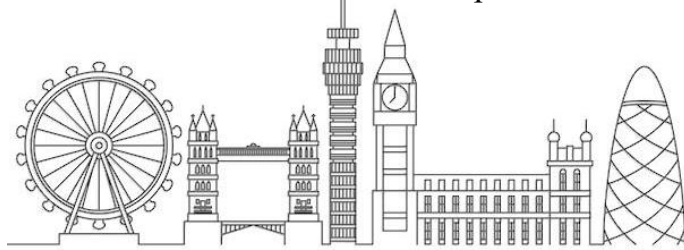
Abstract: *This article discusses the need to simultaneously consider functional and aesthetic aspects in the treatment of nasal trauma. In modern rhinoplasty and reconstructive surgery, restoring respiratory function while providing aesthetic results is a complex task.*

Keywords: *nasal trauma, rhinoplasty, reconstructive surgery, functional restoration, aesthetic results, respiratory function.*

Аннотация: *В статье обсуждается необходимость одновременного учета функциональных и эстетических аспектов при лечении травм носа. В современной ринопластике и реконструктивной хирургии восстановление функции дыхания с сохранением эстетических результатов является сложной задачей.*

Ключевые слова: *травма носа, ринопластика, реконструктивная хирургия, функциональное восстановление, эстетические результаты, функция дыхания.*

Kirish. Burun jarohatlari maxillofasiyal travmalarning eng keng tarqalgan turlaridan biri bo'lib, umumiy yuz-jag' sohasi shikastlanishlarining 40-50 foizini tashkil etadi [1]. Burun anatomik tuzilishining murakkabligi va ko'rinish joyida joylashganligi sababli, jarohatlari natijasida nafas olish funksiyasi buzilishi bilan birga estetik nuqsonlar ham yuzaga keladi. Zamonaviy tibbiyotda burun jarohatlari oqibatlarini bartaraf etishda faqat anatomik tuzilmani tiklash emas, balki funksional va estetik maqsadlarni muvozanatlashtirishga yo'naltirilgan kompleks yondashuv talab etiladi. Burun jarohatlari turli sabablarga ko'ra yuzaga keladi, jumladan, transport hodisalari, sport jarohatlari, ishlab chiqarish travmalari va boshqa omillar natijasida vujudga keladi [2]. Travma natijasida burun suyaklarining sinishi, yumshoq to'qimalarning shikastlanishi, septum deviatsiyasi va ichki tuzilmalarning buzilishi kuzatilishi mumkin. Bunday holatlar bemorlar uchun nafas olishning qiyinlashishi, hushyorlik holatining yomonlashishi va psixologik diskomfort kabi oqibatlarga olib keladi. Shu sababli, davolash jarayonida nafas yo'llarining o'tkazuvchanligini ta'minlash va burunning estetik ko'rinishini qayta tiklash bir vaqtning o'zida amalga oshirilishi zarur. Funksional va estetik aspektlarni

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

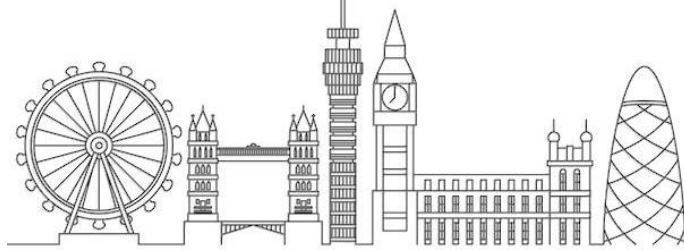
birlashtirish zamonaviy otorinolarologiya va plastik jarrohlik sohasida ilmiy-amaliy tadqiqotlarning asosiy yo'nalishlaridan biriga aylangan.

Metodologiya va adabiyotlar tahlili. Ushbu tadqiqot ishida adabiyotlar tahlili metodi qo'llanilgan. Tahlil jarayonida funksional va estetik aspektlarni birlashtiruvchi yondashuvlar, zamonaviy jarrohlik usullari va davolash natijalari baholash mezonlari ko'rib chiqilgan. Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, burun jarohatlari oqibatlarini davolashda eng muhim vazifalardan biri nafas olish funksiyasini to'liq tiklashdir. Rossiyalik olimlar tomonidan olib borilgan tadqiqotlar burun septumining holatini tuzatish va ichki burun klapanlarining funksiyasini tiklash davolashning asosiy yo'nalishlari ekanligini ta'kidlaydi [3]. Septumning deviatsiyasi nafas olishning sezilarli qiyinlashishiga olib keladi va bu holat bemorlarning hayot sifatini pasaytiradi.

Zamonaviy septoplastika usullari minimal invaziv texnikalar asosida amalga oshirilmoqda, bu esa tiklanish davrini qisqartiradi va asoratlar xavfini kamaytiradi. Estetik aspektlar nafas olish funksiyasini tiklash bilan bir qatorda muhim ahamiyatga ega. Xorijiy manbalar shuni ko'rsatadiki, burunning tashqi ko'rinishidagi nuqsonlar bemorlarning psixologik holatiga salbiy ta'sir ko'rsatadi va ijtimoiy moslashuvini qiyinlashtiradi [4]. Shu sababli, rekonstruktiv jarrohlikda funksional tiklanish bilan birga simetriya, proporsiya va harmoniyani ta'minlash zarur. Zamonaviy rinoplastika texnikalari ochiq va yopiq yondashuvlarni o'z ichiga oladi, bunda jarrohlarga burun tuzilishini aniq vizualizatsiya qilish va kerakli o'zgarishlarni amalga oshirish imkoniyati yaratiladi. Burun jarohatlari oqibatlarini davolashda autolog to'qimalardan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi.

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, quloq rustuvchan to'qimasi, qovurg'a rustuvchan to'qimasi yoki fastsiya kabi autolog materiallar yordamida amalga oshirilgan rekonstruksiya yanada samarali natijalar beradi [5]. Bunday materiallar organizmga yaxshi mos keladi, rad etilish xavfi minimal bo'ladi va uzoq muddatli natijalarni ta'minlaydi. Shu bilan birga, zamonaviy amaliyotda alloplastik materiallardan ham foydalanish mumkin, ammo ularning qo'llanilishi ehtiyotkorlik bilan amalga oshirilishi kerak. Funksional va estetik natijalarni baholash uchun turli xil mezonlar ishlab chiqilgan. O'zbek tibbiyoti sohasida amalga oshirilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, nafas olish funksiyasini baholashda rinomanometriya, akustik rinometriya va endoskopik tekshiruvlar muhim diagnostik usullar hisoblanadi [6].

Natijalar va muhokama. Adabiyotlar tahlili asosida funksional va estetik aspektlarni birlashtiruvchi yondashuvning quyidagi asosiy yo'nalishlari aniqlandi. Birinchidan, oldindan rejalashtirish bosqichida bemorning individual anatomik xususiyatlari, jarohatin xarakteri va davolashdan kutilayotgan natijalar to'liq baholanishi zarur. Kompyuter tomografiyasi va uch o'lchamli modellashtirish texnologiyalari jarrohlarga operatsiyani aniq rejalashtirish va kutilayotgan natijalarni oldindan tasavvur qilish imkoniyatini beradi [7]. Bu nafaqat jarrohlik natijalarini yaxshilaydi, balki bemorlar bilan samarali muloqot o'rnatishga ham yordam beradi. Ikkinchidan, jarrohlik texnikalarini tanlashda funksional

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

va estetik maqsadlarni bir vaqtning o'zida hisobga olish zarur. Septoplastika va turbinoplastika kabi funksional operatsiyalar rinoplastika bilan birgalikda amalga oshirilishi mumkin, bu kompleks yondashuvni ta'minlaydi.

Adabiyotlarda keltirilgan ma'lumotlar shuni ko'rsatadiki, funksional va estetik operatsiyalarni bir bosqichda amalga oshirish umumiy anesteziya sonini kamaytiradi, davolash xarajatlarini pasaytiradi va bemorlarning qoniqish darajasini oshiradi. Uchinchidan, postoperatsion kuzatuv davri juda muhim ahamiyatga ega. Bemorlarning tiklanish jarayonini muntazam monitoring qilish, asoratlarni erta aniqlash va kerak bo'lganda qo'shimcha korreksiyalar amalga oshirish yakuniy natijalarning sifatini ta'minlaydi. Adabiyotlar shuni ko'rsatadiki, to'qimalarning to'liq tiklanishi va yakuniy natijalarning shakllanishi bir yilgacha davom etishi mumkin, shuning uchun uzoq muddatli kuzatuv zarur [8]. Nafas olish funksiyasini tiklash va estetik natijalarni ta'minlash o'rtasidagi muvozanatni saqlash ba'zan qiyin vazifa bo'lishi mumkin. Masalan, burunning tashqi ko'rinishini yaxshilash uchun amalga oshiriladigan o'zgarishlar ba'zan ichki tuzilmalarning funksiyasiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu sababli, jarrohlarda chuqur anatomik bilim, tajriba va bemorning individual ehtiyojlarini hisobga olish qobiliyati talab etiladi. Zamonaviy yondashuvlar nafas yo'llarining o'tkazuvchanligini saqlash yoki yaxshilash bilan birga estetik o'zgarishlarni amalga oshirish imkoniyatini beruvchi usullarni ishlab chiqishga qaratilgan.

Xulosa. Burun jarohatlari oqibatlarini bartaraf etishda funksional va estetik aspektlarni birlashtirish zamonaviy otorinolaringologiya va plastik jarrohlikning asosiy talabi hisoblanadi. Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, muvaffaqiyatli natijalarni ta'minlash uchun individual yondashuv, zamonaviy diagnostika usullari, ilg'or jarrohlik texnikalari va uzoq muddatli postoperatsion kuzatuv zarur. Nafas olish funksiyasini to'liq tiklash va burunning estetik ko'rinishini yaxshilash bemorlarning hayot sifatini sezilarli darajada oshiradi va psixologik holatini yaxshilaydi. Kelajakda uch o'lchamli rejalashtirish texnologiyalari, minimal invaziv usullar va to'qima muhandisligi sohasidagi yutuqlar burun jarohatlari oqibatlarini davolashda yanada samarali natijalarni ta'minlash imkoniyatini beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Гаджимирзаев Г.А., Омаров О.Г. Современные аспекты хирургического лечения травм носа // Вестник оториноларингологии. 2019. Т. 84. № 3. С. 45-49.
2. Azizov S.K., Rasulov I.M. Burun jarohatlari epidemiologiyasi va davolash usullari // O'zbekiston tibbiyot jurnali. 2020. № 4. 23-27 b.
3. Пискунов Г.З., Пискунов С.З. Клиническая ринология. Москва: Медицинское информационное агентство, 2021. 598 с.
4. Rohrich R.J., Adams W.P. Nasal fracture management: minimizing secondary nasal deformities // Plastic and Reconstructive Surgery. 2020. Vol. 145, № 2. P. 353-362.

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC
SOLUTIONS

5. Toriumi D.M., Checcone M.A. New concepts in nasal tip contouring // Facial Plastic Surgery Clinics of North America. 2019. Vol. 27. № 1. P. 15-28.
6. Мирзаев А.Э., Юлдашев И.С. Функциональная ринопластика: современное состояние проблемы // Медицинский журнал Узбекистана. 2021. № 2. С. 67-71.
7. Saban Y., Polselli R., Bertrand B. Rhinoplasty: a comprehensive atlas of surgical techniques with integrated video clips. Berlin: Springer, 2018. 456 p.
8. Қосимов А.А., Эшонкулов Ж.Э. Burun travmalari keyin rekonstruktiv operatsiyalar natijalari // Tibbiyot va sog'liqni saqlash jurnali. 2022. № 1. 34-38 b.

